

פרשת ויקהל-פקודי תש"פ
בעניין סוד המשכן

לע"נ פרומיט בת גרשון ע"ה

שמות פרק לג

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר לֵךְ עִלְה מִזֶּה אֶתְּהָ וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזָרְעֶךָ אֶתְנַנְּהָ: (ב) וְשַׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלֵּאֲדָ וְגֵרְשָׁתִי אֶת הַכְּנַעֲנִי הָאֹמֵר וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: (ג) אֶל אֶרֶץ זְבֹת חֶלֶב וְדָבַשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ כִּי עִם קִשָּׁה עָרַף אֶתְּהָ פֶן אֶכְלָד בְּדָרְךָ: (ד) וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת הַדְּבָר הָרַע הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא שָׁתוּ אִישׁ עֵדִיו עֲלָיו: (ה) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עִם קִשָּׁה עָרַף רַגְעַ אֶחָד אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלְיֹתֶיךָ וְעֵתֶךָ הוֹרֵד עֲדֶיךָ מֵעֲלִידָ וְאֶדְעָה מַה אֶעֱשֶׂה לָּךְ: (ו) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדִים מֵהָר חוֹרֵב: (ז) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֱהָל וְנִטָּה לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֱהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מִבְּקָשׁ ה' יֵצֵא אֶל אֱהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מַחוּץ לַמַּחֲנֶה: (ח) וְהָיָה כִּצְאֹת מֹשֶׁה אֶל הָאֱהָל יָקוּמוּ כָּל הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֱהָלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מִשָּׁה עַד בָּאוּ הָאֱהָלָה: (ט) וְהָיָה כִּבְּאֵ מֹשֶׁה הָאֱהָלָה יָרַד עֲמוּד הָעֲנָן וְעָמַד פֶּתַח הָאֱהָל וַדַּבֵּר עִם מֹשֶׁה: (י) וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת עֲמוּד הָעֲנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֱהָל וְקָם כָּל הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ פֶּתַח אֱהָלוֹ: (יא) וַדַּבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים כֹּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וּשְׁבֹ אֶל הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ הוֹשִׁעַ בּוֹ נוֹן נֶעַר לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֱהָל:

רש"י
(א) לך עלה מזה - ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, לכן נאמר עלה, דבר אחר כלפי שאמר לו בשעת הכעס (שמות לב ז) לך רד, אמר לו בשעת רצון לך עלה: **אתה והעם** - כאן לא נאמר ועמך: (ב) **וגרשתי את הכנעני וגו'** - שש אומות הן, והגרגשי עמד ופנה מפניהם מאליו: (ג) **אל ארץ זבת חלב ודבש** - אני אומר לך להעלותם: **כי לא אעלה בקרבך** - לכך אני אומר לך ושלחתי לפניך מלאך: **כי עם קשה ערף אתה** - וכששכינתי בקרבכם ואתם ממרים בי מרבה אני עליכם זעם: **אכלך** - לשון כליון: (ד) **הדבר הרע** - שאין השכינה שורה ומהלכת עמם: **איש עדיו** - כתרים שניתנו להם בחורב, כשאמרו נעשה ונשמע: (ה) **רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך** - אם אעלה בקרבך, ואתם ממרים בי בקשיות ערפכם, אזעום עליכם רגע אחד, שהוא שיעור זעמו, שנאמר (ישעיה כו כ) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, ואכלה אתכם, לפיכך טוב לכם שאשלח מלאך: **ועתה** - פורענות זו תלקו מיד, שתורידו עדיכם מעליכם: **ואדעה מה אעשה לך** - בפקודת שאר העון. אני יודע מה שבלבי לעשות לך: (ו) **את עדים מהר חורב** - את העדי שהיה בידם מהר חורב: (ז) **ומשה** - מאותו עון והלאה: **יקח את האהל** - לשון הווה הוא, לוקח אהלו ונוטחו מחוץ למחנה, אמר מנודה לרב, מנודה לתלמיד: **הרחק** - אלפים אמה, כענין שנאמר (יהושע ג ד) אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה במדה: **וקרא לו** - והיה קורא לו אהל מועד, הוא בית ועד למבקשי תורה: **כל מבקש ה'** - מכאן למבקש פני זקן כמקבל פני השכינה: **יצא אל אהל מועד** - כמו יוצא. דבר אחר והיה כל מבקש ה' אפילו מלאכי השרת כשהיו שואלים מקום שכינה, חבריהם אומרים להם הרי הוא באהלו של משה: (ח) **והיה** - לשון הווה: **כצאת משה מן המחנה** - ללכת אל האהל: **יקומו כל העם** - עומדים מפניו ואין יושבין עד שנתכסה מהם: **והביטו אחרי משה** - לשבת, אשרי ילוד אשה שכך מובטח, שהשכינה תכנס אחריו לפתח אהלו: (ט) **ודבר עם משה** - כמו ומדבר עם משה. תרגומו ומתמלל עם משה שהוא כבוד שכינה, כמו (במדבר ז פט) וישמע את הקול מדבר אליו, ואינו קורא מדבר אליו. כשהוא קורא מדבר פתרונו הקול מדבר בינו לבין עצמו, וההדיוט שומע מאליו, וכשהוא קורא מדבר משמע שהמלך מדבר עם ההדיוט: (י) **והשתחוו** - לשכינה: (יא) **ודבר ה' אל משה פנים אל פנים** - ומתמלל עם משה:

שמות פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:

רמב"ן

(ב) וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר. וכמו שנאמר שם (לעיל כד טז) וישכן כבוד ה' על הר סיני, וכתוב (דברים ה כא) הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו, כן כתוב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן (להלן מ לד). והזכיר במשכן שני פעמים וכבוד ה' מלא את המשכן, כנגד "את כבודו ואת גדלו". והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני. וכמו שאמר במתן תורה (דברים ד לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה, כך במשכן כתוב (במדבר ז פט) וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת מבין שני הכרובים וידבר אליו. ונכפל "וידבר אליו" להגיד מה שאמרו בקבלה שהיה הקול בא מן השמים אל משה מעל הכפרת ומשם מדבר עמו, כי כל דבור עם משה היה מן השמים ביום ונשמע מבין שני הכרובים, כדרך ודבריו שמתוך האש (דברים ד לו), ועל כן היו שניהם זהב. וכן אמר הכתוב (להלן כט מב מג) אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם ונקדש בכבודי, כי שם יהיה בית מועד לדבור ונקדש בכבודי: והמסתכל יפה בכתובים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו בהם (עיי' להלן פסוק כא) יבין סוד המשכן ובית המקדש, ויוכל להתבונן בו ממה שאמר שלמה בחכמתו בתפלתו בבית המקדש ה' אלהי ישראל (מ"א ח כג), כמו שאמר בהר סיני ויראו את אלהי ישראל (לעיל כד ז), והוסיף היא המעלה היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר וידע יושב הכרובים, כמו שאמר וכבוד אלהי ישראל עליהם מלמעלה אלהי ישראל תחת אלהי ישראל בנהר כבר וידע כי כרובים המה (יחזקאל י יט כ). ואמר דוד ולתבנית הכרובים זהב לפורשים וסוככים על ארון ברית ה' (דה"א יח ח), וכן יזכיר תמיד בבית המקדש לשם ה' (מ"א ה יט), לשמך (שם ח מד), ויאמר בכל פעם ופעם ואתה תשמע השמים (שם ח לו), במדת רחמים, וכתוב (שם ח מד מה) והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת בה והבית אשר בניתי לשמך ושמעת השמים, ובביאור אמר כי האמנם ישב אלהים את האדם על הארץ הנה שמים ושמי השמים לא יכללך (דה"א ו יח). וכתוב על הארון להעלות משם את ארון האלהים אשר נקרא שם שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו (ש"ב ו ב). ובדברי הימים (א יג ו) להעלות משם את ארון האלהים ה' יושב הכרובים אשר נקרא שם, כי השם יושב הכרובים:

תניא ליקוטי אמרים פרק לד

והנה מודעת זאת שהאבות הן הן המרכבה שכל ימיהם לעולם לא הפסיקו אפ"י שעה אחת מלקשר דעתם ונשמתם לרבון העולמים בביטול הנ"ל ליחודו ית' ואחריהם כל הנביאים כל אחד לפי מדרגת נשמתו והשגתו ומדרגת משרע"ה היא העולה על כולנה שאמרו עליו שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ומעין זה זכו ישראל במעמד הר סיני רק שלא יכלו לסבול כמאמר רז"ל שעל כל דיבור פרוחה נשמתן כו' שהוא ענין ביטול במציאות הנ"ל לכן מיד אמר להם לעשות לו משכן ובו קדשי הקדשים להשראת שכינתו שהוא גילוי יחודו ית' כמ"ש לקמן ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו משכן ומכון לשבתו הוא יחודו ית' אלא ארבע אמות של הלכה שהוא רצונו ית' וחכמתו המלובשים בהלכות הערוכות לפנינו ולכן אחר שיעמיק האדם מחשבתו בענין ביטול הנ"ל כפי יכלתו זאת ישיב אל לבו כי מהיות קטן שכלי ושרש נשמתו מהכיל להיות מרכבה ומשכן ליחודו ית' באמת לאמיתו מאחר דלית מחשבה דילי תפיסא ומשגת בו ית' כלל וכלל שום השגה בעולם ולא שמץ מנהו מהשגת האב"ו והנביאים אי לזאת אעשה לו משכן ומכון לשבתו הוא העסק בת"ת כפי הפנאי שלי בקביעות עתים ביום ובלילה כדת הניתנה לכל אחד ואחד בהלכות תלמוד תורה וכמאמר רז"ל אפ"י פרק אחד שחרית כו' ובזה ישמח לבו ויגיל ויתן הודאה על חלקו בשמחה ובטוב לבב על שזכה להיות אושפזיכן לגבורה פעמים בכל יום כפי העת והפנאי שלו.